

KWIATY INNÝCH ŚWIATÓW

FLOWERS OF OTHER WORLDS

30.07–
27.10.2026

Muzeum
Śląskie

muo | MUZEUM UMĚNÍ
OLOMOUC

Dział Plastyki Nieprofesjonalnej Muzeum Śląskiego od wielu lat współpracuje z wieloma zagranicznymi instytucjami zajmującymi się fenomenem art brut. Kontakty te dają możliwość prezentacji własnej kolekcji, ale również pokazania polskiej publiczności zbiorów instytucji partnerskich. W 2025 roku była to ekspozycja „Nie jesteś sama. Outsiderki w sztuce”, obecnie mamy możliwość zapoznania Państwa z jedną z najciekawszych europejskich kolekcji art brut, znajdującą się w Muzeum Sztuki w Ołomuńcu. Ekspozycja przybliży przede wszystkim mało znane w Polsce zjawisko sztuki spirytystycznej, której przejawem są rysunki mediumiczne.

Muzeum Sztuki w Ołomuńcu należy do instytucji podległych Ministerstwu Kultury Republiki Czeskiej i jest trzecią co do wielkości placówką tego typu w kraju. Dzięki rozbudowie zbiorów oraz nowej strategii kolekcjonerskiej realizowanej od lat 90. XX wieku posiada dziś, jako jedyna publiczna instytucja muzealna w Czechach, odrębną kolekcję **art brut** i form pokrewnych. Art brut - termin wprowadzony przez Jeana Dubuffeta w 1945 roku - obejmuje wyjątkowe przejawy twórczości plastycznej autorów nieposiadających akademickiego wykształcenia artystycznego: samouków, amatorów i twórców niezależnych, tworzących z wewnętrznego impulsu.

Wystawa „**Kwiaty innych światów. Anna Zemánková, Cecilie Marková, Marie Kodovská oraz czescy spirytyści**” prezentowana w Muzeum Śląskim w Katowicach jest wyborem dzieł skupionych wokół motywu kwiatu, niezwykle silnie obecnego w ołomunieckiej kolekcji art brut. Kwiaty - od wieków należące do najpotężniejszych archetypów sztuki - nie są tu odbiciem rzeczywistej natury, lecz przede wszystkim

projekcją natury wewnętrznej, swoistą „botaniką duszy”. Są głęboko intymne; stają się metaforami, znakami i symbolami. Pełnią funkcję postaćów „innych światów” oraz obrazów odmiennych wymiarów poznania. Wizualne metamorfozy tych światów przybierają nieoczywiste, nierzadko oniryczne i osobliwe formy, nacechowane wyjątkową siłą wyrazu.

Szczególnie wyraźnie ujawnia się to w niezwykłym fenomenie tzw. **rysunku mediumicznego**. Rozległa twórczość rysunkowa mediów rozwijała się w ramach bogatej działalności stowarzyszeń spirytystycznych na ziemiach czeskich pod koniec XIX i w pierwszej połowie XX wieku. Jej rozkwit umożliwiła bardziej swobodna i tolerancyjna atmosfera społeczna Czech i Moraw, a także specyficzne uwarunkowania kulturowe, kształtowane przez historię regionu. Skala tego zjawiska oraz jego masowy charakter nie mają prawdopodobnie odpowiednika w europejskim kontekście. Niepowtarzalnym fenomenem były również dziesiątki wystaw rysunków mediumicznych organizowanych przez stowarzyszenia spirytystyczne w całym kraju aż do roku 1938. Ich twórczość budziła zainteresowanie i podziw takich artystów jak Josef Čapek czy Jan Zrzavý. W okresie późniejszych reżimów totalitarnych - nazistowskiego i komunistycznego - tradycja ta została jednak stopniowo unicestwiona.

Twórcy rysunków mediumicznych, wywodzący się głównie ze środowisk wiejskich i małomiasteczkowych, nie postrzegali siebie jako właściwych autorów swoich dzieł. Uważali się raczej za pośredników - media. Ich prace powstawały w szczególnym stanie inspiracji, pod wpływem silnego impulsu twórczego i w poczuciu niezwykłego połączenia z niewidzialnymi źródłami, określanymi często imionami duchów, niekiedy także

nazwami znanych lub nieznanych planet. Pod rysunkami zapisywali zazwyczaj czas trwania owego „połączenia”, podczas którego dzieło zostało wykonane. Nie byli osobami chorymi psychicznie ani społecznie wykluczonymi. Ich twórczość wyrastała z ideałów spirytualizmu. Warto zauważyć, że zasada swobodnego automatyzmu, obecna w tych pracach, stanowi również jeden z fundamentów sztuki surrealistycznej.

Na wystawie prezentowany jest wybór dzieł ponad dwudziestu twórców, w tym autorów anonimowych, powstałych na przestrzeni całego XX wieku. Układ ekspozycji odwołuje się do geograficznego zróżnicowania tego zjawiska w regionach Podkarkonosza, południowych Moraw, Śląska i Czech. Krąg podkarkonoski, gdzie spirytualizm był szczególnie silnie zakorzeniony, reprezentują między innymi prace **Adéli Ducháčovej** (1882-1951) z lat 1910-1930, wypełnione motywami florystycznymi. W kręgu południowomorawskim centralną postacią jest **Cecilie Marková** (1911-1998), dla której rysunek stał się formą dialogu ze zmarłym mężem. Mediumiczne kompozycje młodszej o pokolenie **Vlasty Kodríkovej** (1929-2011) z Uherskiego Ostrohu, sygnowane imieniem „Tulák” („Tułacz”), wyróżniają się na tle twórczości spirytystycznej niezwykle precyzją rysunku. Silnie reprezentowany jest również nurt śląski. **Josef Kotzian** (1889-1960), podpisujący swoje dzieła imieniem inspirującego ducha Solferino, należał już za życia do najbardziej znanych i cenionych mediów rysujących na arenie międzynarodowej. Motyw kwiatu pojawia się także w twórczości indywidualnych, niepowtarzalnych osobowości artystycznych, takich jak Karel Havlíček czy Marie Kodovská.

Jedną z najcenniejszych części kolekcji są prace pochodzącej z Ołomuńca, a dziś uznawanej na całym świecie **Anny Zemánkovéj** (1908-1986). Ta samouczka rozpoczęła działalność artystyczną dopiero w drugiej

połowie życia, tworząc dzieło niezwykle i całkowicie oryginalne. Jej fantastyczne, organiczne wizje cieszą się obecnie międzynarodowym uznaniem, a historycy i teoretycy sztuki postrzegają je jako istotny element obrazu sztuki drugiej połowy XX wieku.

Jednym z podstawowych kryteriów doboru dzieł prezentowanych na wystawie była ich niepodważalna wartość artystyczna oraz przekonująca autentyczność - cechy stanowiące o wyjątkowej sile i znaczeniu tej niezwyklej twórczości.

Dzieła prezentowane na wystawie pochodzą z kolekcji Muzeum Sztuki w Ołomuńcu.

Kuratorki: Anežka Šimková, Šárka Belšíková (Muzeum Sztuki w Ołomuńcu), Sonia Wilk (Muzeum Śląskie w Katowicach)

The Department of Non-Professional Art at the Silesian Museum has been collaborating for many years with numerous foreign institutions that explore the art brut phenomenon. These partnerships provide an opportunity not only to showcase our own collection, but also to present the collections of our partner institutions to the Polish public. In 2025, this took the form of the exhibition ‘You Are Not Alone: Outsider Women in Art’; now we have the opportunity to introduce one of Europe’s most fascinating collections of art brut, housed at the Olomouc Museum of Art. The exhibition focuses primarily on the phenomenon of spiritualist art - a subject largely unknown in Poland - as exemplified by mediumistic drawings.

The Olomouc Museum of Art is one of the institutions under the authority of the Ministry of Culture of the Czech Republic and is the third-largest institution of its kind in the country. Thanks to the expansion of its collections and a new acquisition strategy, in place since the 1990s, it is now the only public museum in the Czech Republic to possess a separate collection of **art brut** and related forms. Art brut - a term coined by Jean Dubuffet in 1945 - encompasses unique expressions of visual art by artists without formal artistic training; self-taught artists, amateurs and independent artists who create driven by an inner impulse.

The ‘Flowers of Other Worlds: Anna Zemánková, Cecilie Marková, Marie Kodovská and the Czech Spiritualists’ exhibition presented at the Silesian Museum in Katowice is a selection of works centred around the motif of the flower, which features prominently in the Olomouc art brut collection. Flowers - centuries-old and among the most powerful archetypes in art - do not represent here the reality of nature, instead they serve as a projection of the inner self, a kind of ‘botany of the soul’. They are deeply intimate; becoming

metaphors, signs and symbols. They act as messengers from 'other worlds' and reflect different dimensions of perception. The visual metamorphoses of these worlds take on unexpected, often dreamlike and peculiar forms, characterised by exceptional expressive power.

This becomes particularly evident in the remarkable phenomenon known as **mediumistic drawing**. The extensive body of mediumistic drawings developed within the framework of the rich activities of spiritualist societies in Bohemian lands towards the end of the 19th century and in the first half of the 20th century. Its flourishing was made possible by the more liberal and tolerant social atmosphere in Bohemia and Moravia, as well as by specific cultural conditions shaped by the region's history. The scale of this phenomenon and its mass character are probably unparalleled in the European context. Another unique occurrence was the dozens of exhibitions of mediumistic drawings organised by spiritualist societies throughout the country right up until 1938. Their work aroused the interest and admiration of artists such as Josef Čapek and Jan Zrzavý. During the subsequent totalitarian regimes - Nazi and Communist - this tradition was, however, gradually eradicated.

The creators of mediumistic drawings, who came mainly from rural and small-town backgrounds, did not regard themselves as the actual authors of their works. Rather, they thought of themselves as intermediaries - mediums. Their works were created in a special state of inspiration, under the influence of a powerful creative impulse and with a sense of an extraordinary connection to invisible sources, often referred to by the names of spirits, and sometimes by the names of known or unknown planets as well. Beneath the drawings, they would usually note the duration of this 'connection' during which the work was produced. They were

neither mentally ill nor socially marginalised. Their art sprang from the ideals of spiritualism. It is worth noting that the principle of free automatism, present in these works, also constitutes one of the foundations of Surrealist art.

The exhibition presents a selection of works by over twenty artists, including anonymous creators, produced throughout the 20th century. The layout of the exhibition reflects the geographical diversity of this phenomenon across the regions of the Giant Mountains' Foothill (pol. Podkarkonosze), southern Moravia, Silesia and the Czech Republic. The Giant Mountains' Foothill circle, where spiritualism was particularly deeply rooted, is represented, amongst others, by the works of **Adéla Ducháčová** (1882-1951) dated 1910-1930, which are richly decorated with floral motifs. In the South Moravian circle, **Cecilie Marková** (1911-1998) stands out as a central figure; drawing became a form of dialogue with her late husband for her. The mediumistic compositions of **Vlasta Kodříková** (1929-2011) from Uherský Ostroh, born one generation later, signed with the name 'Tulák' ('The Wanderer'), stand out from other spiritualist works due to their extraordinary precision of detail. The Silesian school is also strongly represented. **Josef Kotzian** (1889-1960), who signed his works with the name of his inspiring spirit, Solferino, was already one of the best-known and most highly regarded drawing mediums on the international scene during his lifetime. The motif of the flower also appears in the work of individual, unique artistic personalities, such as Karel Havlíček and Marie Kodovská.

One of the most valuable parts of the collection comprises pieces by **Anna Zemánková** (1908-1986), who was native to Olomouc and is now recognised worldwide. This self-taught artist only began her artistic career in the second half of her life, creating a body of work that is extraordinary and entirely original. Her fantastical, organic visions are now internationally recognised, and art historians and theorists regard them as a significant part of the art scene of the second half of the 20th century.

One of the key criteria for selecting the works presented in the exhibition was their indisputable artistic value and compelling authenticity - qualities that define the exceptional power and significance of this remarkable creative output.

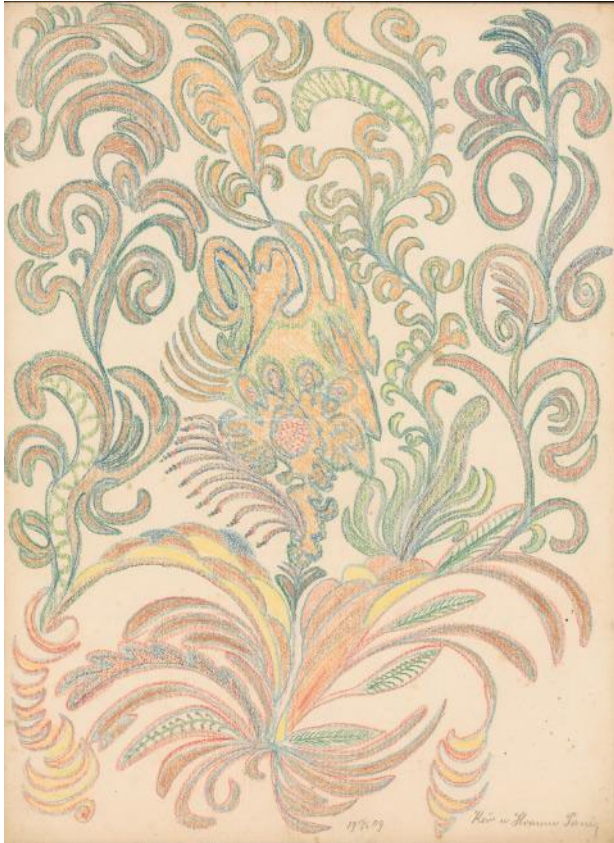
The works on display at the exhibition are from the collection of the Olomouc Museum of Art.

Curators: Anežka Šimková, Šárka Belšíková (The Olomouc Museum of Art), Sonia Wilk (The Silesian Museum in Katowice)

Adda (Adéla) Ducháčová
(1882-1951 Železný Brod)
Rysowniczką z kręgu
spirytystycznego w regionie
Podkarkonosza. Jej wyraziste,
kolorowe rysunki kwiatów
zazwyczaj nie są datowane
i pochodzą z szerokiego okresu od
1910 roku do lat 40. XX wieku.
Często tworzyła je jako symbole
konkretnych osób, uzupełniając je
wierszami o treści moralizatorskiej.
Wśród imion duchów-inspiratorów
pojawiają się: *Luděk*, *Maximus*,
Thiometus XXII, *Adonis*, *Alfons*.

Adda (Adéla) Ducháčová
(1882-1951 Železný Brod)
Mediumistic draughtswoman from
the Podkrkonoší (the Giant
Mountains) spiritistic circle. The
colour drawings of flowers are
usually undated and come from the
wide period from 1910 up to the
1940s, The artist often made them
look like symbols of particular
people and frequently added artless
verses with a moralist message.
Among the names of the beings of
inspiration are *Luděk*, *Maximus*,
Thiometus XXII, *Adonis*, *Alfons*.

Anonim (Brat Jan?)

Nieznany rysownik spirytystyczny; swoje liryczne kompozycje kwiatowe rysował już około 1910 roku. Sposobem prowadzenia linii przypomina autora z kolekcji Jana Švankmajera, podpisującego się jako Brat Jan.

Anonymous (Brother Jan?)

Spiritistic draughtsman, his drawings have an individual style. His lyric floral forms were drawn as early as around 1910. The lines are reminiscent of an artist from the collection of Jan Švankmajer marked: Brother Jan.

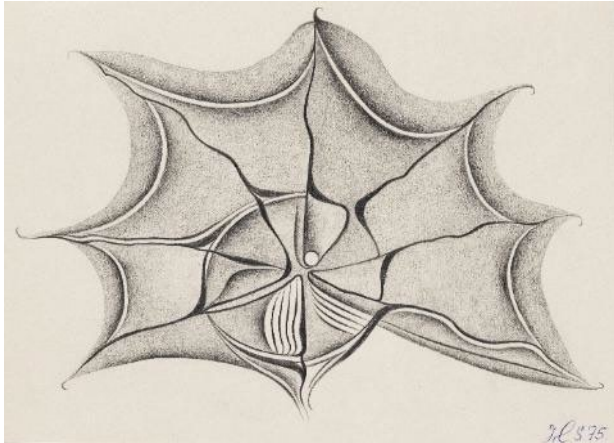

Proisl (?)

Zgodnie z pieczęcią właściciela z Veselí nad Moravou należy prawdopodobnie do kręgu rysowników mediumicznych z południowych Moraw.

Proisl (?)

The stamp of the owner from Veselí nad Moravou implies he probably comes from the South Moravian circle of mediumistic drawers.

Stanislav Holas (H.S.)

(1905 Veselí - 1989 Brno),

Znany rysownik

z południowomorawskiego kręgu

spirytystycznego, rysował od

młodości aż do późnej starości

(z długimi przerwami). Swoje

rysunki często podpisywał inicjałami

H.S.

Stanislav Holas (H.S.)

(1905 Veselí - 1989 Brno)

A well-known draughtsman from the

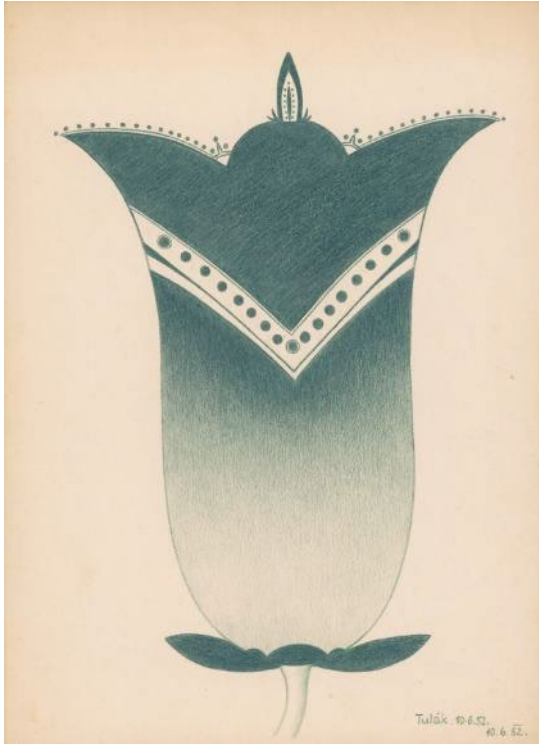
South Moravian spiritistic circle,

who drew from his young days up to

his advanced age, with long

intervals. He often marked his

drawings with initials H.S.

Vlasta Kodříková

(1929-2011, Uherský Ostroh)

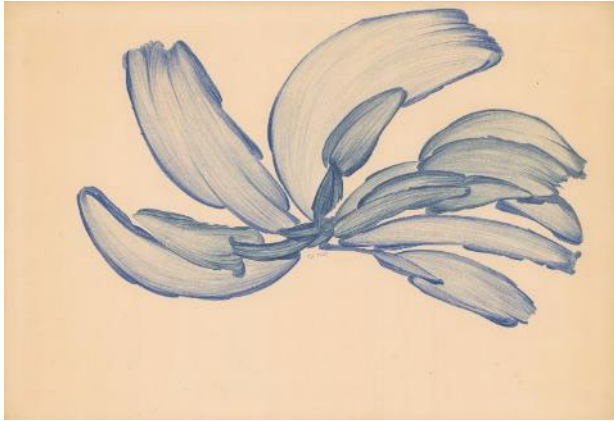
Związana z centrum spirytyzmu
w południowych Morawach
w Uherskim Ostrohu.

Z wykształcenia fotografka;
większość jej znakomitych rysunków
pochodzi z lat 50. XX wieku, są one
opatrzone datą i podpisem imienia
ducha przewodniego *Tulák* (Tułacz).

Vlasta Kodříková

(1929-2011 Uherský Ostroh),

South Moravian centre of spiritism
in Uherský Ostroh. Apprenticed to
photographer, most of her brilliant
drawings come from the 1950s, are
dated and marked with the name of
the guiding spirit *Tulák* (*Vagrant*).

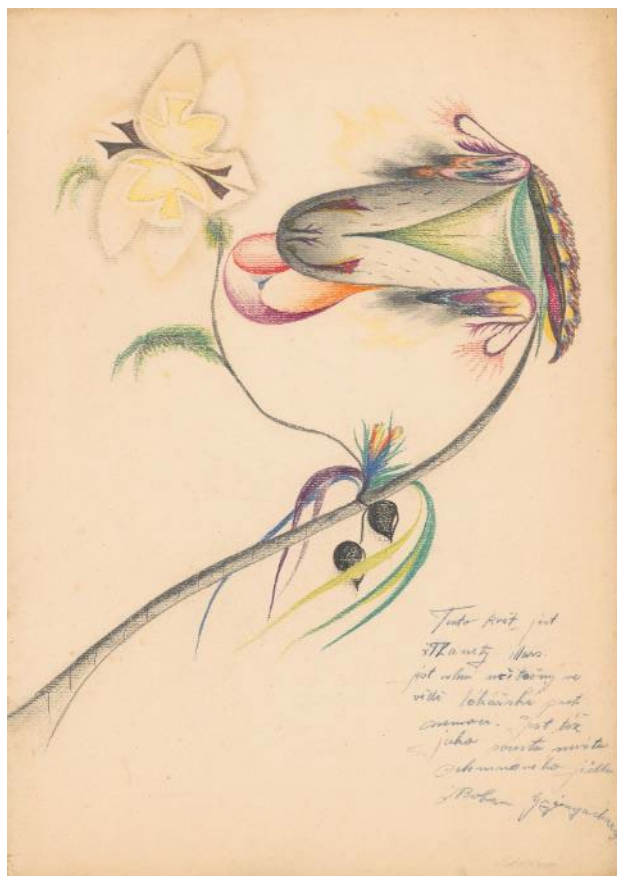

Cecilie Marková
(1911-1998, Kyjov)

Związana z centrum spirytyzmu w południowych Morawach w Kyjowie. Z wykształcenia modystka, po śmierci męża od 1938 roku poświęciła się rysowaniu mediumistycznemu (później także malarstwu) i zajmowała się tym przez resztę życia. Jedna z najbardziej znanych rysowniczek mediumistycznych.

Cecilie Marková

(1911-1998 Kyjov),
South Moravian spiritistic circle of Kyjov. Apprenticed to modiste, after her husband's death in 1938 she produced mediumistic drawings (later paintings as well) all her life. One of the best-known mediumistic draughtsmen.

Josef Chabiniok (Janíček)

(1911 Turčianský Svätý Martin -
1976 Klimkovice)

Związany z centrum spirytyzmu
w południowych Morawach
w Uherskim Ostrohu. Jego rysunki
kwiatów z lat 20. XX wieku
opatrzone są imieniem
inspirującego go ducha - *Janíček*.

Josef Chabiniok (Janíček)

(1911 Turčianský Svätý Martin -
1976 Klimkovice)

South Moravian centre of spiritism
in Uherský Ostroh. His drawings of
flowers from the 1920s are marked
with the name of the inspiratory
spiritual being *Janíček*.

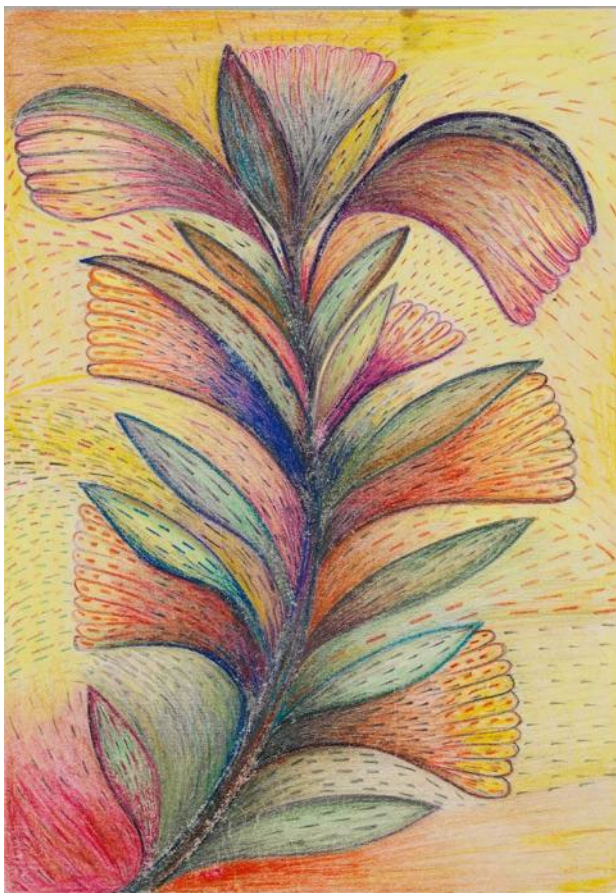

Stránský (?)

Autorstwo przypisane, po twórcy zachował się rysunek wykonany techniką mediumistów, formalnie zbliżony jest do rysunków Chabinioka.

Stránský (?)

Attributed authorship, surviving mediumistic drawing resembling in style that of Chabiniok.

Władimir Adamec

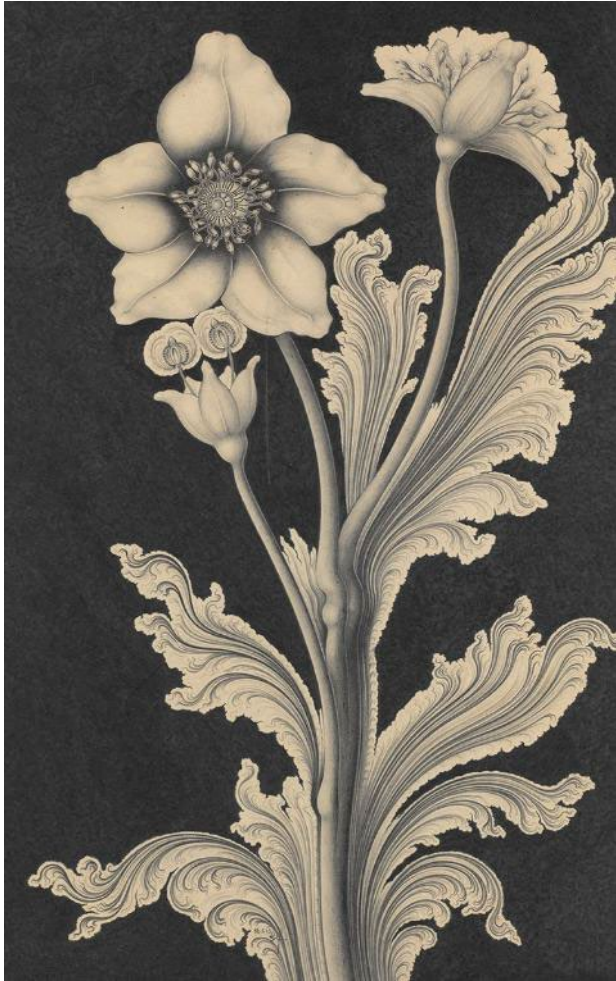
(1903-1984 Trnava)

Zaliczany jest do
południowomorawskiego kręgu
spirytystycznego ze względu na
bliskie relacje osobiste z rodziną
w Uherskim Ostrohu.

Vladimír Adamec

(1903-1984 Trnava)

Is associated with the South
Moravian spiritistic circle because of
his close relation to a family in
Uherský Ostroh.

Josef Kotzian

(1889-1960 Ostrava)

Z zawodu mechanik. Należał do śląskiego kręgu spirytystycznego, był członkiem stowarzyszenia Bractwo w Ostrawie-Radvanicach. Jest jednym z najwybitniejszych przedstawicieli twórczości mediumicznej. Rysował od 1916 roku, a swoje rysunki podpisywał imieniem „ducha przewodniego” *Solferino*. Znane są jego kolorowe kompozycje ornamentalne oraz czarno-białe rysunki kwiatów wykonane ołówkiem.

Josef Kotzian

(1889-1960 Ostrava)

A mechanist by profession. A member of the Silesian spiritistic circle and of the Brotherhood in Ostrava-Radvanice, one of the most prominent representatives of mediumistic drawing, keeps drawing since 1916, he marks his drawings with the name of the “guiding spirit” *Solferino*. Fairly well known are his coloured ornamental and black-and-white pencil drawings.

Václav Groul

(1888 Hradec Králové - 1975
Náchod)

Krawiec męski, tworzył obrazy
temperą i akwarelą - szczegółowo
dopracowane mandale
z geometrycznymi wzorami. Na jego
obrazach, zarówno w motywie
głównym, jak i w tle, pojawiają się
także schematyczne motywy
kwiatowe.

Václav Groul

(1888 Hradec Králové - 1975
Náchod)

Tailor, painted temperas and
watercolours, detailed mandalas
with geometrical hatching. In his
mediumistic paintings, both in the
main motif and on the background,
schematic flower motifs are found.

Anna Haskel (Häckel)

(ur. 1864 Wolfersdorf, Czechy)

Niemiecka artystka pochodząca z Czech; znane są jej liczne rysunki z lat 30. XX wieku wykonane techniką mediumiczną, przedstawiające fantazyjne obiekty kwiatowe.

Anna Haskel (Häckel)

(b. 1864 Wolfersdorf, Czechia)

German draughtswoman from Bohemia, from the 1930s are known her numerous mediumistic drawings with imaginary floral objects.

Františka Št'astná

(1873-1954 Soběslav)

Jej rysunki medialne, będące projekcją „wewnętrznej natury”, opatrzone są imieniem *Libuše* - przewodniej istoty duchowej.

Františka Št'astná

(1873-1954 Soběslav)

Her mediumistic drawings as projections of “inner nature” are marked with the name of the guiding spiritual being *Libuše*.

Evžen Št'astný

(1868-1950 Soběslav)

Mąż Franciszki, na jego rysunkach
inspirowanych sztuką
mediumistyczną, przedstawiających
motywy kwiatowe, odnajdujemy
nazwiska *Kenta Bois* i *Pearis*
Richard.

Evžen Št'astný

(1868-1950 Soběslav)

Františka's husband, on his medium-
inspired drawings with floral motifs
the names *Kenta Bois*, *Pearis*
Richard are found.

J. Šašková

Pilzno

W mediumicznych rysunkach z pierwszej połowy lat 30. XX wieku ukazuje magiczne obiekty z pogranicza przedmiotowości, flory i fauny, rzeczy i istot.

J. Šašková

Plzeň

Her mediumistic drawings from the first half of the 1930s present magic objects on the border of reality, flora and fauna, things and beings.

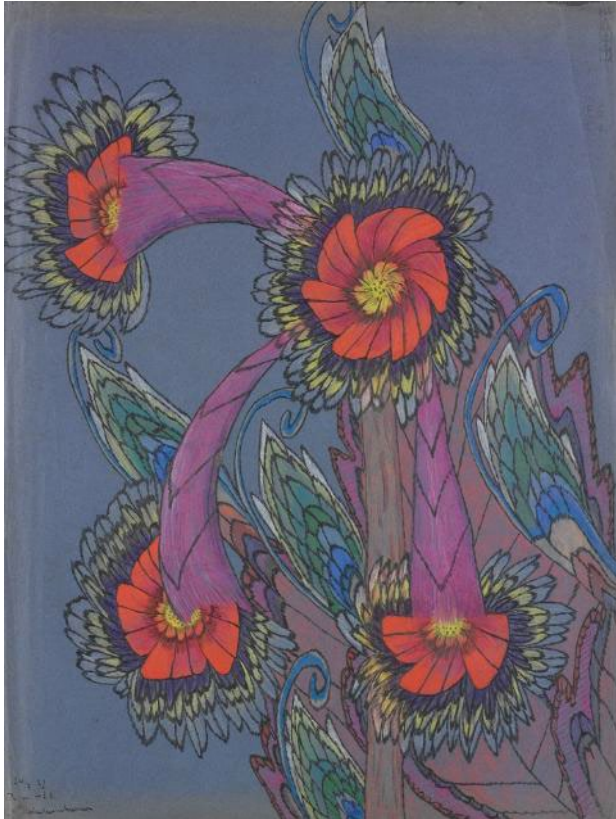

Anonim

Anonimowy autor rysunków
mediumicznych, Czechy.

Anonymous

Mediumistic drawing, Bohemia.

Pololáníková
Czechy, Morawy?

Pololáníková
Bohemia, Moravia?

Karel Havlíček

(1897 Berlin - 1988 Kadaň)

Prawnik, po 1948 roku pracował fizycznie. Od 1945 roku codziennie rysował ołówkiem przede wszystkim obiekty o charakterze fantomowym. Jego rysunki, tworzone w sposób półautomatyczny i opatrzone datą, przywodzą na myśl inspiracje mediumistyczne.

Karel Havlíček

(1897 Berlín - 1988 Kadaň)

Lawyer, after 1948 in manual jobs. Every day since 1945 he drew, with pencil, mainly phantomatic objects. His semiautomatic drawings, which he dated, are reminiscent of mediumistic inspiration.

Marie Kodovská

(1912, Korytná koło Uherskiego Brodu - 1992, Rýmařov)

Samouk, dopiero po ukończeniu pięćdziesiątego roku życia zaczęła tworzyć rysunki i obrazy, w których bardzo ważną rolę odgrywa spotkanie człowieka z naturą.

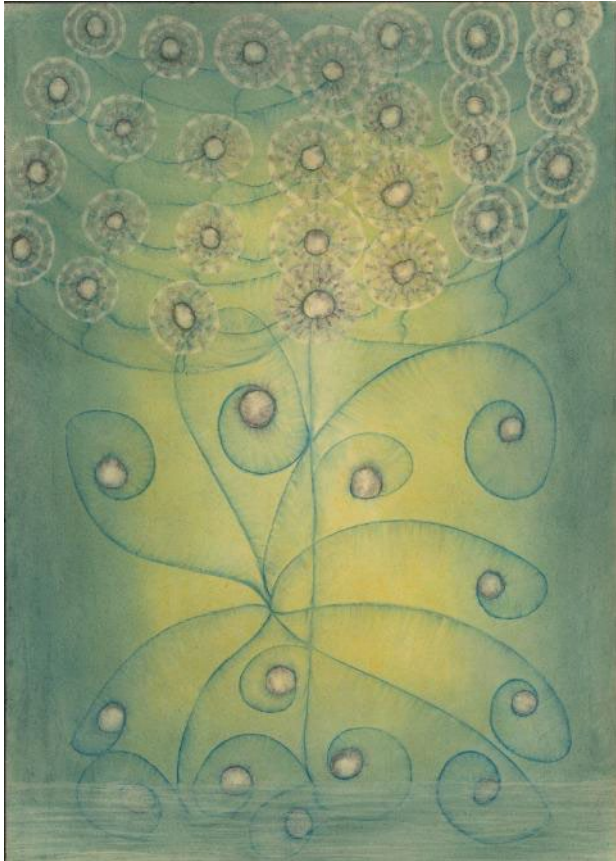
Częścią jej symbolicznych i poetyckich dzieł są profile twarzy dziewcząt przeplatające się z siatką schematycznych kwiatów, roślin i liści. Jest znaną autorką sztuki art brut.

Marie Kodovská

(1912 Korytná near Uherský Brod - 1992 Rýmařov)

Autodidact, produced her drawings and paintings since she was fifty.

They are distinguished by the meeting of man and nature. Part of their symbolic and poetic objects often are profiles of girls' faces covered with a network of schematic flowers, plants and foliage. She is a recognized art brut artist.

Anna Zemánková

(1908 Olomuniec - 1986 Mníšek pod Brdy)

Z wykształcenia technik dentystyczny, od lat 60. XX wieku regularnie tworzyła. Należy do uznanych na całym świecie twórców art brut dzięki oryginalnej ekspresji i szerokiemu zakresowi kreatywności artystycznej. W swojej twórczości wykorzystywała techniki tempery, pastelów, kredek, olejów, ale także inne materiały, takie jak tkaniny, koraliki, papier tłoczony itp.

Tworzyła fantastyczny świat kwiatów i owoców, dziwacznych kwiatostanów, który ma swój własny, żywy rytm wywodzący się z archetypicznych źródeł.

Anna Zemánková

(1908 Olomouc - 1986 Mníšek pod Brdy)

Apprenticed to dentist, since 1960s engaged regularly in artwork. One of the art brut artists recognized in the world because of her original expression and the range of her creativity. She used tempera technique, crayons, oil, as well as other materials, textile, corals, such as pressed paper. She created a world of phantasy full of blossoms and fruits, bizarre inflorescences, each with its own vivid pulse drawn from archetypal sources.

Anonim

Anonymous

Anonim

Anonymous